ΚΡΙΤΙΚΗ

ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ - ΕΡΡΙΚΟΥ ΙΨΕΝ

«Πέερ Γκυντ»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Οταν συλλογιζόμαστε τον Ίψεν, στον νου μας έρχεται ο συγγραφέας που έγραψε τους «Βρυκόλακες», έργο σπάνιας ρεαλιστικής ομορφιάς.

Όμως, πριν από τους «Βρυκόλακες» ο Ίψεν είχε γράψει τον «Πέερ Γκυντ» το 1867 όταν ήταν 39 ετών και όχι για να παιχτεί, αλλά για να διαβαστεί, αφού άλλωστε πρωτοπαίχτηκε το 1876.

Πριν ο Ίψεν ανακαλύψει τον ρεαλισμό, είχε εισχωρήσει στους θεατρικούς δαιδάλους μίας μεγαλειώδους σύλληψης, όπου παίζουν όλες οι κοσμοθεωρίες και όλες οι κοινωνικές καταστάσεις.

Ένα έργο ποταμός, που σε παρασύρει σε διαφορετικές κοίτες, με διαφορετικά τοπία. Ο «Πέερ Γκυντ» είναι ένα έργο «πέρα από τη λογική της διανόησης, με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα ενός μεγαλείου». Βέβαια, οι διακυμάνσεις, οι ανατάσεις της ψυχής με την πτώση σε έναν βόρβορο, η αναζήτηση πάντα της αγάπης, που του ξεφεύγει όσο είναι νέος, τα θρυλικά ταξίδια με συνταξιδιώτη την αχαλίνωτη φαντασία, είναι τόσο πληθωρικά σ' αυτό το έργο, που είναι αδύνατον να κρατήσει ολόκληρη την προσοχή του θεατή, γι' αυτό κάπου κουράζει.

Εκείνο, όμως, που δεν κουράζει, είναι η αναζήτηση της ελευθερίας του Πέερ Γκυντ, η απέχθειά του για την αστική κοινωνία, η προσπάθειά του να πελαγοδρομεί και να πνίγεται παρά να είναι προσκολλημένος στον τυπικό ρόλο ενός αστού.

Όταν αρνείται, όμως, τον έρωτα της Σολβέιγ υπακούοντας στις διαταγές κάποιου τελώνιου που του επιτάσσει «να κάνει τον γύρο», ο Πέερ Γκυντ τρέχει και δεν φτάνει μέσα σε έναν χώρο γεμάτο από τα νορβηγικά παραμύθια μέχρι το Κάιρο, κλεισμένος σε ένα τρελοκομείο και να πιστεύει πάντα πως «ξανακολλιέται ένα βιολί, μα δεν κολλιέται μία καμπάνα ραγισμένη».

Πλούσιο έργο σε φαντασία, σε ονειρικό διάκοσμο και σε συγκλονιστική ατμόσφαιρα, με στιγμές συγκινητικές, όπως εκείνη της ετοιμοθάνατης μάνας του, που της λέει πως είναι και οι δύο προσκεκλημένοι σε ένα γλέντι του βασιλιά και της εξηγεί σαν πραγματικές τις παραισθήσεις που έχει μέχρι να ξεψυχήσει.

Και πάλι μία συνάντηση με τη Σολβέιγ, την αιώνια αγαπημένη, που τον προβληματίζει. «Να ξαναμπώ στο σπίτι σέρνοντας μαζί μου ολόκληρο ένα σύνεφο τελώνια;».

Έργο αξεπέραστο σε φαντασία, σε όνειρο και πραγματικότητα, σε σκηνές θεατρικές, από τις πιο συγκλονιστικές του παγκόσμιου θεάτρου.

Είναι η τρίτη φορά που παίζεται (1935, 1967) και αυτό δηλώνει τη δυσκολία μίας τέτοιας παράστασης. Το είχα ξαναδεί τη δεύτερη φορά, που είχε παιχτεί από το «Προσκήνιο» του Αλέξη Σολομού. Σπουδαίος σκηνοθέτης ο Σολομός, με είχε εντυπωσιάσει θυμάμαι, αλλά και ο Β. Νικολαΐδης δεν υστέρησε. Έδωσε μία σαφήνεια στον μύθο και πέτυχε να κρατήσει την προσοχή μας ως το τέλος.

Τόνισε τα πρόσωπα της διανομής πάνω στην κοινωνική τους θέση, ήταν πολύ στοργικός με τα συναισθήματά τους και τελικά άφησε να διαφανεί αβίαστα το μεγάλο μήνυμα του έργου, πως ευτυχία είναι η πραγματική αγάπη χωρίς ψιμύθια και εξαναγκασμένη αμοιβαιότητα.

Τον βοήθησε η καλή μετάφραση του Γιώργου Ξένια και ένα θαυμάσιας έμπνευσης σκηνικό του Γιώργου Ζιάκα. Επίσης, μεγάλη συμβολή στην ποιότητα της παράστασης είχαν τα κοστούμια της Αφροδίτης Κουτσουδάκη και η ενορχήστρωση από τη μουσική του Γκρηγκ, με εκείνη τη μελωδική θλίψη που αποπνέει, άλλωστε, και το συμφωνικό του ποίημα με τίτλο «Πέερ Γκυντ».

Συντελεστές και στη μουσική επιτυχία του έργου ήταν Ο Θόδωρος Καπετάνος και η Ολυμπία Κυριακάκη.

Η ερμηνεία της Μπέττυς Βαλάση στον ρόλο της μάνας του Πέερ Γκυντ είχε εκείνη τη δραματικότητα του παντοτινού αποχαιρετισμού, καθώς ακροβατούσε από τη ζωή προς τον θάνατο.

Η Μαριάνθη Σοντάκη (Σολβέιγ) ερμηνεύει ένα τρυφερό και αγνό ρόλο με ψυχική άνεση, χωρίς τυποποίηση και μανιέρα. Αρκετά καλός ο Νίκος Μπουσδούκος, ενώ και οι Κώστας Ζαχαράκης, Χριστίνα Βαρζοπούλου, Θωμαΐς Ανδρούτσου, Γιάννης Κρανάς, Ιλιάνα Παζαρζή, Δημήτρης Παπαγιάννης και Νίκη Τουλουπάκη δεν υστέρησαν.

Ο Λάζαρος Γεωργακόπουλος (Πέερ Γκυντ) θα ήταν πολύ καλός στον μεγάλο αυτό ρόλο που επωμίστηκε, αν πρόσεχε μερικές λεπτομέρειες που τον τραβούσαν προς τον μανιερισμό και στον, θα έλεγα, ναρκισσισμό. Αλλά και πάλι ήταν μεγάλος ο άθλος, μεγάλο το θεατρικό βάρος που σήκωσε, γι' αυτό ας παραβλέψουμε τις - ευτυχώς όχι πολλές - λεπτομέρειες.